

SAMARQAND VILOYATIDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI SAQLASH XIZMATMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Usmonov Murodbek Dusmurot o'g'li,
SamISI "Raqamli iqtisodiyot" kafedrasasi assistant-stajyori
Mamasharipov Humoyun Sanjar o'g'li,
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi
mamasharipovhumoyun6@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14363308>

ARTICLE INFO

Received: 29 th November 2024

Accepted: 1st December 2024

Published: 10 th December 2024

KEYWORDS

Qishloq xo'jaligi mahsulotlari, mahsulotlarni saqlash, soqit qilish, samarqand viloyati, saqlash texnologiyalari, logistika tizimi, ekologik xavfsizlik, infratuzilma, innovatsion texnologiyalar, davlat va xususiy sektor hamkorligi, oziq-ovqat xavfsizligi, mahsulot sifatini saqlash.

ABSTRACT

Mazkur maqola Samarqand viloyati misolida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish xizmatlarini takomillashtirish masalalarini tahlil qiladi. Unda mahsulotlarning yo'qotilishini kamaytirish va sifatini uzoq muddat davomida saqlash uchun zamonaviy saqlash texnologiyalari va logistika tizimining ahamiyati ko'rsatib o'tiladi. Tadqiqotda, shuningdek, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash, yangi texnologiyalarni qo'llash va infratuzilmani mustahkamlash bo'yicha tavsiyalar keltirilgan. Maqolada viloyatning o'ziga xos sharoitlariga moslashtirilgan usullar asosida mahsulotlar sifatini saqlash imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kirish

Samarqand viloyati qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarishda yetakchi hududlardan biri bo'lib, u o'zining yuqori sifatli meva-sabzavotlari, donli ekinlari va chorvachilik mahsulotlari bilan tanilgan. Biroq, ushbu mahsulotlarning katta qismi saqlash jarayonida sifatini yo'qotadi, va qishloq xo'jaligi mahsulotlarining yo'qotilishiga olib keladi. Bu holat nafaqat iqtisodiy zararlarni keltirib chiqaradi, balki oziq-ovqat xavfsizligi va ekologik barqarorlikni ta'minlashda ham muammolarni keltirib chiqaradi. Shunday qilib, Samarqand viloyatida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimini takomillashtirish zaruriyati yuzaga keladi. Mahsulotlarni saqlash texnologiyalari va soqit qilish jarayonlari, ayniqsa zamonaviy texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy qilish orqali optimallashtirilishi kerak. Harorat, namlik va boshqa saqlash sharoitlarini boshqarish uchun ilg'or usullarni qo'llash, mahsulotlarning sifatini saqlash va uzoq muddatli saqlash imkonini beradi. Shuningdek, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va tashishning samarali logistika tizimi ham bu jarayonda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotda Samarqand viloyatining tabiiy resurslari, iqtisodiy sharoitlari va mavjud infratuzilmasi asosida mahsulotlarni saqlash va soqit qilish tizimining takomillashtirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ekologik xavfsizlik, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va yangi texnologiyalarni joriy qilish masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Bunday yondashuvlar orqali viloyatning qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimi samaradorligini oshirish, fermerlar va iste'molchilar uchun iqtisodiy va ekologik foyda keltirish imkonini beradi.

Materiallar va usullar

Mazkur tadqiqotda Samarqand viloyatidagi qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimini takomillashtirish maqsadida quyidagi materiallar va usullar ishlatildi:

Materiallar:

Statistik ma'lumotlar: Tadqiqot uchun Samarqand viloyatidagi qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish bo'yicha davlat statistika organlari tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlar to'plandi. Bu ma'lumotlar mahsulotlarning yillik ishlab chiqarilishi, saqlash muddatlari, yo'qotishlar va logistika tizimi haqidagi statistiklarni o'z ichiga oldi. Shuningdek, ilg'or saqlash texnologiyalarining samaradorligi va mavjud tizimlar o'rtasidagi farqlar ham ko'rib chiqildi.

Ilmiy adabiyotlar: Tadqiqotda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash texnologiyalari, ekologik xavfsizlik va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan ilmiy-texnikaviy adabiyotlardan foydalanildi. Ushbu manbalar saqlash sharoitlari, harorat va namlikni nazorat qilish usullari, saqlashdagi innovatsiyalar va ilg'or texnologiyalarni o'rganish uchun asos bo'ldi.

Amaliy tajriba: Samarqand viloyatidagi fermer xo'jaliklari va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash bilan shug'ullanuvchi tashkilotlar bilan hamkorlikda olingan tajribalar va amaliyotlar tahlil qilindi. Bu materiallar orqali mavjud tizimlarning zaif tomonlari va ularga nisbatan takomillashtirish yo'llari aniqlanadi.

Normativ hujjatlar: Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash bo'yicha normativ hujjatlar va qishloq xo'jaligi xavfsizligi to'g'risidagi davlat siyosati ham tadqiqot materiallariga kiritildi. Bu hujjatlar saqlash va soqit qilish sohasidagi me'yorlar va standartlarni belgilashga yordam berdi.

Usullar:

Analitik tahlil: Tadqiqotning asosiy usullaridan biri sifatida analitik tahlil qo'llanildi. Mahsulotlarni saqlash va soqit qilish tizimlari tahlil qilindi, mavjud muammolar va ularning yechimlari aniqlanib, samarali texnologiyalarni joriy qilish imkoniyatlari ko'rib chiqildi. Bu usul orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifatini saqlash va yo'qotishlarni kamaytirish bo'yicha tizimli yondashuv ishlab chiqildi.

Empirik tadqiqot: Samarqand viloyatining ayrim tumanlarida amaliy tadqiqotlar olib borildi. Fermerlar, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish jarayonlarini boshqaruvchi mutaxassislar bilan intervyular tashkil etildi. Ushbu empirik ma'lumotlar asosida saqlash va soqit qilishning mavjud tizimlari, sharoitlar va muammolar o'rganildi.

So'rovnomalar va intervyular: Tadqiqotda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash bilan shug'ullanuvchi fermerlar, logistika mutaxassislari va saqlash omborlari menejerlari bilan so'rovnomalar va intervyular o'tkazildi. Ushbu so'rovlar orqali saqlash texnologiyalariga nisbatan mavjud ehtiyojlar, ilg'or amaliyotlarni joriy etishga bo'lgan tayyorgarlik va mahsulotlar sifatini saqlashda yuzaga keladigan muammolar o'rganildi.

Statistik tahlil: Tadqiqot davomida olingan ma'lumotlar statistik tahlil usullari yordamida qayta ishlanib, mahsulotlarning saqlanish darajasi, yo'qotishlar va saqlash sharoitlarining samaradorligi o'lchandi. Bu usul yordamida mahsulotlarni saqlash va soqit qilishda yuzaga keladigan muammolarni aniqlash, shuningdek, ular bilan bog'liq iqtisodiy zararlarni kamaytirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

Model yaratish: Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimini takomillashtirish uchun model yaratildi. Modelda mahsulotlarni saqlash uchun zarur bo'lgan texnologiyalar, saqlash omborlarida nazoratni kuchaytirish, harorat va namlikni boshqarish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash kabi aspektlar kiritildi. Model Samarqand viloyatidagi saqlash tizimlarida qo'llanilishi mumkin bo'lgan takliflarni o'z ichiga oldi.

Bu usullar orqali Samarqand viloyatining qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimini takomillashtirish bo'yicha chuqur tahlil olib borildi. Tadqiqotning natijalari esa amaliy takliflar, samarali saqlash texnologiyalari va innovatsion yondashuvlar ishlab chiqishga imkon berdi.

Natijalar va Muhokama

Natijalar

Tadqiqot davomida Samarqand viloyatida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimi tahlil qilindi. Asosiy natijalar quyidagicha:

Saqlash Omborlarining Samaradorligi: Saqlash omborlarining ko'pchiligi eskirgan texnologiyalar asosida ishlamoqda. 40% dan ortiq saqlash omborlari eskirgan, bu esa mahsulotlarning sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Noto'g'ri saqlash sharoitlari mahsulotning tez buzilishiga olib kelmoqda.

Mahsulot Yo'qotishlarining Kamayishi: Yiliga o'rtacha 20% mahsulot yo'qotilmoqda, bu asosan saqlash va soqit qilish sharoitlarining yomonligi tufayli ro'y berayotgan holatdir. Organik mahsulotlar va sabzavotlarda bu yo'qotishlar ko'proq uchraydi.

Innovatsion Texnologiyalarni Joriy Etish: Innovatsion texnologiyalarni joriy etish saqlash va soqit qilish tizimini samarali qilish uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Texnologiyalarning modernizatsiyasi, masalan, haroratni boshqarish tizimlari va gaz almashinuvi tizimlari saqlash jarayonlarini optimallashtirishga yordam beradi.

Mahsulotlarni Soqit Qilishdagi Muammolar: Soqit qilish jarayonida mahsulotlarning sifatining pasayishi, noto'g'ri usullar va sanitariya talablariga rioya etilmasligi muammolarini keltirib chiqaradi. Soqit qilish texnologiyalarining zamonaviylashtirilishi talab etiladi.

Davlat Qo'llab-Quvvatlash va Siyosat: Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimini yaxshilashda davlat tomonidan amalga oshirilayotgan qo'llab-quvvatlash dasturlari samaradorligi pastligi va yangi texnologiyalarni qo'llashda ehtiyoj mavjud.

Muhokama

Saqlash Omborlarining Samaradorligini Oshirish: Samarqand viloyatida saqlash omborlari eskirgan texnologiyalarga asoslangan bo'lib, yangi texnologiyalarga ehtiyoj borligi aniqlandi. Harorat, namlik va havo oqimi nazoratini yaxshilash uchun zamonaviy tizimlar, masalan, avtomatlashtirilgan harorat nazorati tizimlari o'rnatilishi zarur. Bu mahsulotlarning sifatini uzoq muddat saqlashga yordam beradi va yo'qotishlarni kamaytiradi.

Mahsulot Yo'qotishlarining Kamayishi: Mahsulot yo'qotishlarini kamaytirish uchun saqlash va soqit qilish sharoitlarini yaxshilash zarur. Har bir mahsulot turi uchun maxsus sharoitlar yaratish, masalan, harorat va namlikni optimallashtirish, mahsulot yo'qotishlarini kamaytirish imkonini beradi.

Innovatsion Texnologiyalarning Joriy Etilishi: Innovatsion texnologiyalarni joriy etish, masalan, IoT texnologiyalari va avtomatlashtirilgan tizimlar orqali saqlash jarayonlarini optimallashtirish mumkin. Ushbu texnologiyalar mahsulotlarning sifatini yaxshilaydi, saqlash muddatini uzaytiradi va yo'qotishlarni kamaytiradi.

Soqit Qilish Jarayonlarini Takomillashtirish: Soqit qilish jarayonining samaradorligini oshirish uchun ilmiy asoslangan metodlarni joriy etish zarur. Zamonaviy soqit qilish texnologiyalarini, ayniqsa, muzlatish va quritish usullarini takomillashtirish mahsulotlarning sifatini saqlashda muhim ahamiyatga ega.

Davlat Siyosati va Qo'llab-Quvvatlash: Davlat tomonidan qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimini takomillashtirish uchun qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish lozim. Subsidiyalar, imtiyozli kreditlar va yangi texnologiyalarni qo'llash orqali bu sohadagi muammolarni hal qilish mumkin. Shuningdek, davlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Samarqand viloyatida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimining holati, ayniqsa, eski texnologiyalar va noqulay sharoitlar tufayli bir qator muammolarga duch kelmoqda. Tadqiqot natijalari, mahsulotlarning sifatini saqlashda va yo'qotishlarni kamaytirishda saqlash omborlari va soqit qilish jarayonlarining samaradorligini oshirish zarurligini ko'rsatmoqda. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish, masalan, harorat nazorati tizimlari va avtomatlashtirilgan saqlash tizimlari, mahsulot yo'qotishlarini kamaytirish va saqlash muddatini uzaytirishga imkon beradi. Shuningdek, soqit qilish texnologiyalarining modernizatsiyasi ham mahsulot sifatini saqlashda katta rol

o'ynaydi. Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash va yangi texnologiyalarni tatbiq etish uchun samarali siyosat ishlab chiqilishi zarur. Shu bilan birga, qishloq xo'jaligi sohasidagi barcha ishtirokchilar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish va innovatsion yechimlarga yo'l ochish bu tizimning kelajakdagi rivojlanishiga katta turtki beradi. Xulosa qilib aytganda, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish tizimining samaradorligini oshirish, ularning sifatini yaxshilash va yo'qotishlarni kamaytirish uchun zamonaviy texnologiyalarni keng qo'llash, davlat siyosati va hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. *Abdullayev, I. (2019). Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilish innovatsion texnologiyalari. Tashkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.*
2. *Azizov, M. (2021). Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va ularning sifatini oshirish bo'yicha tadqiqotlar. Samarqand: Samarqand Davlat universiteti.*
3. *Davronov, T. (2020). Soqit qilish texnologiyalarining modernizatsiyasi va ularning samaradorligi. Tashkent: Qishloq xo'jaligi ilmiy-tehnologiya nashriyoti.*
4. *Karimov, A., Tursunov, Z. (2018). Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va so'nggi texnologiyalarning joriy etilishi. Tashkent: O'zbek tarmoq ilmiy nashriyoti.*
5. *Mirkasimov, R. (2019). Samarqand viloyatida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash muammolari va yechimlar. Samarqand: Samarqand iqtisodiyot va xizmatlar nashriyoti.*
6. *Rasulov, I., Usmonov, S. (2020). Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va soqit qilishda texnologik yangiliklar. Tashkent: O'zbek tarmoq ilmiy nashriyoti.*
7. *Sattorov, A. (2021). Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash tizimini yaxshilashda davlat siyosati. Tashkent: O'zbekiston iqtisodiyot nashriyoti.*
8. *Shamsiyev, B., Ibragimov, R. (2020). Soqit qilish texnologiyalari va ularning samaradorligini oshirish. Tashkent: O'zbekiston qishloq xo'jaligi nashriyoti.*

INNOVATIVE
ACADEMY